

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่องความรู้และการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริมแก่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ศึกษาในหมู่บ้านสันโป่ง ตำบลบ้านกาด กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นมารดาที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุไม่เกิน 5 ปี จำนวน 41 คน และทำการสุ่มสุ่มกลุ่มจำนวน 10 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เสนอผลการศึกษาลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 7 ส่วนดังนี้

- ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการได้รับข่าวสารสุขภาพอนามัย
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดของมารดา
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้อาหารเสริมของมารดา
- ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เรื่องอาหารเสริมกับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา
- ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา ช่วงอายุ จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัวและรายได้ของครอบครัวกับการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริม
- ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชี้แนะการกระทำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริม การได้รับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยกับการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริม
- ส่วนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดากับน้ำหนักต่ออายุเด็ก ที่สมเกณฑ์มาตรฐานของกองโภชนาการ

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการได้รับข่าวสารสุขภาพอนามัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายละเอียดทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคม และการได้รับข่าวสารสุขภาพอนามัย

รายละเอียดทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)	(41)	(100)
ต่ำกว่า 20 ปี	1	2.44
20 - 30 ปี	30	73.17
มากกว่า 30 ปี	10	24.39
เฉลี่ย 28.66 ปี		
ระดับการศึกษา		
ป 1 - ป 3	9	21.95
ป 4 - ป 7	32	78.05
อาชีพของมารดา		
เกษตรกรรม (ทำนาทำไร่)	30	73.17
รับจ้างทั่วไป	9	21.95
ค้าขาย	1	2.44
แม่บ้าน	1	2.44
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
2	1	2.44
3	16	39.02
4	14	34.15
5	5	12.19
6	4	9.76
7	1	2.44
เฉลี่ย 4 คน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพและมีรายได้ (คน)		
1	1	2.44
2	33	80.48
3	3	7.32
4	2	4.88
5	2	4.88

เลขที่ผู้
เลขทะเบียน 115/98

ร/รณ
649.3
ev 112 ค

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายละเอียดทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สังคม และการ
ได้รับข่าวสารสุขภาพอนามัย (ต่อ)

รายละเอียดทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)
รายได้ของครอบครัวต่อปี (บาท)		
ต่ำกว่า 24,000	28	68.98
ตั้งแต่ 24,000	16	39.02
การมีเงินเหลือเก็บ		
มี	14	34.15
ไม่มี	15	36.58
มีที่ดิน	12	29.27
ความสนใจในการฟังข่าวสารสุขภาพอนามัยในหนึ่งเดือน		
ไม่ฟังเลย	2	4.88
นานๆ ครั้ง	25	60.97
บางครั้ง (อย่างน้อย 1 ครั้ง), บ่อยครั้ง (3-4 ครั้ง)	14	34.15
แหล่งข่าวสารสุขภาพอนามัยที่ฟัง (ตอบได้หลายข้อ)		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	2	2.82
อส. ผสส.	4	5.63
หนังสือพิมพ์	2	2.82
วิทยุ	34	47.89
โทรทัศน์	25	35.21
หอกระจายข่าว	4	5.63
การได้รับความรู้เรื่องอาหารเสริม		
เคย	34	82.93
ไม่เคย	7	17.07
แหล่งที่ได้รับความรู้เรื่องอาหารเสริม (ตอบได้หลายข้อ)		
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	9	16.36
แพทย์, พยาบาล	19	34.55
โทรทัศน์	2	3.64
อส. ผสส.	5	9.09
ญาติ	20	36.36

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตารางที่ 1 ประชากรซึ่งเป็นมารดาที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุไม่เกิน 5 ปี จำนวน 41 คน มีอายุเฉลี่ย 28.66 ปี ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 73.17 และสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 97.56 ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 ร้อยละ 78.05 และมีอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา-ทำไร่) ร้อยละ 73.17 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไปร้อยละ 21.95 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีจำนวนมากที่สุดคือ 3 และ 4 คน ร้อยละ 39.02 และร้อยละ 34.15 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือ 7 คน ร้อยละ 2.44 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานส่วนใหญ่คือ 2 คน ร้อยละ 80.48 รองลงมาคือ 3 คน ร้อยละ 7.32 และน้อยที่สุด 4 และ 3 คน ร้อยละ 4.88 เท่ากัน ส่วนรายได้ของครอบครัวต่อปีส่วนใหญ่ต่ำกว่า 24,000 บาท ร้อยละ 60.98 ตั้งแต่ 24,000 บาทขึ้นไปร้อยละ 39.02 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 36.58 รองลงมามีเงินเหลือเก็บร้อยละ 34.15 และมีหนี้สิน ร้อยละ 29.27 ภายใน 1 เดือนจะพึงข่าวสุขภาพอนามัย ร้อยละ 34.15 นานๆ ครั้ง ร้อยละ 60.97 ไม่พึงเลย ร้อยละ 4.88 แหล่งข่าวสารสุขภาพอนามัยมากที่สุดคือ วิทยุ ร้อยละ 47.89 รองลงมาคือ การดูโทรทัศน์ ร้อยละ 35.21 ส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้เรื่องอาหารเสริม มีร้อยละ 82.93 ไม่เคยได้รับ ร้อยละ 17.07 แหล่งที่ได้รับความรู้เรื่องอาหารเสริมมากที่สุดคือจากญาติ ร้อยละ 36.36 รองลงมาคือจาก แพทย์และพยาบาล ร้อยละ 34.55

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดของมารดา

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด

รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ การตั้งครรภ์และการคลอด	จำนวน (คน) (41)	ร้อยละ (100)
จำนวนการตั้งครรภ์ (ครั้ง)		
1	21	51.22
2	18	43.90
3	2	4.88
จำนวนบุตรที่มีชีวิต (คน)		
1	23	56.10
2	18	43.90
การฝากครรภ์		
ฝากครรภ์	41	100.00
น้ำหนักแรกเกิดของบุตรคนสุดท้าย (กรัม)		
2,000-2,499	7	17.08
2,500-3,000	17	41.46
มากกว่า 3,000	17	41.46

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์ และการคลอด (ต่อ)

รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ การตั้งครรภ์และการคลอด	จำนวน (คน) (41)	ร้อยละ (100)
การเยี่ยมบ้านหลังคลอดของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข		
ไม่ได้รับการเยี่ยมบ้านหลังคลอด	41	100.00
การตรวจหลังคลอด		
ไม่รับการตรวจหลังคลอด	38	92.68
ไม่ไปรับการตรวจหลังคลอด	2	4.88
ยังไม่ครบกำหนดตรวจหลังคลอด	1	2.44

จากตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด จำนวนการตั้งครรภ์มีมากที่สุด 1 ครั้ง ร้อยละ 51.22 รองลงมาคือ 2 ครั้ง ร้อยละ 43.90 จำนวนบุตรที่มีชีวิตมากที่สุดคือ ร้อยละ 56.10 2 คน ร้อยละ 43.90 ทุกคนได้รับการฝากครรภ์จากบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข น้ำหนักแรกเกิดของบุตรคนสุดท้ายมากกว่า 3000 กรัม มีร้อยละ 41.46 ซึ่งเท่ากับกับ ร้อยละของเด็กที่มีน้ำหนักในช่วง 2500-3000 กรัม น้อยที่สุดคือ น้ำหนักต่ำกว่า 2500 กรัม มีร้อยละ 17.08 ทั้งหมดไม่ได้รับการเยี่ยมบ้านหลังคลอดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเลย ส่วนใหญ่ไม่รับการตรวจหลังคลอดร้อยละ 92.68 ไม่ได้รับการตรวจหลังคลอดร้อยละ 4.88 อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ตรวจหลังคลอด ร้อยละ 2.44

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายชื่อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม (ต่อ)

รายชื่อความรู้และการปฏิบัติ	ความรู้		การปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)	(41)	(100)
ความแตกต่างของคุณภาพน้ำนมแม่ ในระยะหลัง 6 เดือนหลังคลอด กับระยะ 6 เดือนแรกหลังคลอด				
ถูกต้อง	6	14.63		
ไม่ถูกต้อง	35	85.37		
ความหมายของอาหารเสริมที่ควรให้ แก่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี				
ถูกต้อง	18	43.90		
ไม่ถูกต้อง	23	56.10		
ประโยชน์ของอาหารเสริม				
ถูกต้อง	29	70.73		
ไม่ถูกต้อง	12	29.27		
ชนิดอาหารที่ทำให้ร่างกายและสมอง เจริญเติบโตได้มากที่สุด				
ถูกต้อง	10	24.39		
ไม่ถูกต้อง	31	75.61		
เด็กที่ได้รับอาหารไม่เพียงพอ ทำให้เกิดโรคได้				
ถูกต้อง	26	63.41		
ไม่ถูกต้อง	15	36.59		
ชนิดนมที่เหมาะสมสำหรับใช้เลี้ยงเด็ก				
ถูกต้อง	41	100.00	40	97.56
ไม่ถูกต้อง			1	2.44

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายชื่อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม (ต่อ)

รายชื่อความรู้และการปฏิบัติ	ความรู้		การปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)	(41)	(100)
ระยะเวลาที่เด็กได้รับนมแม่				
ถูกต้อง			34	82.93
ไม่ถูกต้อง			5	12.19
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
ความถี่ของการชั่งน้ำหนักเด็ก				
ถูกต้อง	30	73.17	15	36.59
ไม่ถูกต้อง	11	26.83	25	60.97
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
อายุเด็กที่เริ่มให้อาหารเสริม				
ถูกต้อง	32	78.05	9	21.95
ไม่ถูกต้อง	9	21.95	31	75.61
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
การเตรียมอาหารเสริมแต่ละมื้อ				
ถูกต้อง	41	100.00	40	97.56
ไม่ถูกต้อง	0		0	
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
วิธีการทำอาหารเสริมให้ละเอียด				
ถูกต้อง	39	95.12	33	80.49
ไม่ถูกต้อง	2	4.88	7	17.07
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
การทำความสะอาดภาชนะของเด็ก อายุต่ำกว่า 6 เดือน				
ถูกต้อง	14	34.15	3	7.32
ไม่ถูกต้อง	27	65.85	37	90.24
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

ลิขสิทธิ์ © มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายชื่อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม (ต่อ)

รายชื่อความรู้และการปฏิบัติ	ความรู้		การปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)	(41)	(100)

วิธีการเริ่มให้อาหารเสริม

ถูกต้อง	33	80.49	28	68.29
ไม่ถูกต้อง	8	19.51	12	29.27
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

ปริมาณอาหารเสริมที่ให้ในครั้งแรก

ถูกต้อง	27	65.85	25	60.98
ไม่ถูกต้อง	14	34.15	15	36.58
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

การสังเกตอาการแพ้เมื่อให้อาหารเสริม

ครั้งแรกแต่ละชนิด

ถูกต้อง	27	65.85	26	63.41
ไม่ถูกต้อง	14	34.15	14	34.15
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

จำนวนครั้งต่อวันในการให้อาหารเสริม

ครั้งแรก

ถูกต้อง	26	63.42	10	24.39
ไม่ถูกต้อง	15	36.58	30	73.17
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

ชนิดอาหารเสริมที่ใช้ครั้งแรก

ถูกต้อง	32	78.05	26	63.41
ไม่ถูกต้อง	9	21.95	14	34.15
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับอาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายชื่อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม (ต่อ)

รายชื่อความรู้และการปฏิบัติ	ความรู้		การปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)	(41)	(100)
อายุเด็กที่เริ่มให้อาหารเสริมครบ				
ทุกประเภทแทนนม 1 มื้อ				
ถูกต้อง	1	2.44	1	2.44
ไม่ถูกต้อง	40	97.56	37	90.24
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้อาหารเสริมครบ				
ทุกประเภทแทนนม 2 มื้อ				
ถูกต้อง	2	4.88	2	4.88
ไม่ถูกต้อง	39	95.12	36	87.80
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้อาหารเสริมครบ				
ทุกประเภทแทนนม 3 มื้อ				
ถูกต้อง	4	9.76	2	4.88
ไม่ถูกต้อง	37	90.24	36	87.80
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้ใส่ส้อมคั้น				
ถูกต้อง	10	24.39	10	24.39
ไม่ถูกต้อง	31	75.61	30	73.17
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
อายุเด็กที่เริ่มให้ข้าว				
ถูกต้อง	33	80.49	13	31.71
ไม่ถูกต้อง	8	19.51	27	65.85
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามรายข้อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม (ต่อ)

รายข้อความรู้และการปฏิบัติ	ความรู้		การปฏิบัติ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(41)	(100)	(41)	(100)
อายุเด็กที่เริ่มใช้กล้วย				
ถูกต้อง	32	78.05	19	46.34
ไม่ถูกต้อง	9	21.95	21	51.22
อายุไม่ถึงเกณฑ์			1	2.44
อายุเด็กที่เริ่มให้ไข่แดง				
ถูกต้อง	10	24.39	12	29.27
ไม่ถูกต้อง	31	75.61	27	65.85
อายุไม่ถึงเกณฑ์			2	4.88
อายุเด็กที่เริ่มให้เนื้อสัตว์				
ถูกต้อง	9	21.95	10	24.39
ไม่ถูกต้อง	32	78.05	28	68.29
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้ตับ				
ถูกต้อง	10	24.39	11	26.83
ไม่ถูกต้อง	31	75.61	27	65.85
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้ผัก				
ถูกต้อง	7	17.07	5	12.19
ไม่ถูกต้อง	34	82.93	33	80.49
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32
อายุเด็กที่เริ่มให้ผลไม้				
นอกจากน้ำส้มคั้นและกล้วย				
ถูกต้อง	7	17.07	7	17.07
ไม่ถูกต้อง	34	82.93	31	75.61
อายุไม่ถึงเกณฑ์			3	7.32

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จากตารางที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริมแก่บุตรดังนี้ มารดา ส่วนน้อยที่ทราบถูกต้องว่าน้ำนมแม่ในระยะ 6 เดือนแรกมีคุณภาพสูงกว่าในระยะหลัง 6 เดือน ร้อยละ 14.63 และมีมารดาร้อยละ 43.90 ที่ทราบถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของอาหารเสริมว่าเป็นอาหารที่ เด็กได้รับนอกเหนือจากน้ำนมแม่ นอกนั้นทราบไม่ถูกต้องและไม่ทราบ โดยตอบว่าหมายถึงซีรีแลคถึงร้อยละ 24.39 มารดาร้อยละ 70.73 ทราบถูกต้องว่าอาหารเสริมมีประโยชน์ทำให้ร่างกาย แข็งแรงที่ทราบ ไม่ถูกต้องร้อยละ 29.27 โดยตอบว่าเพื่อให้มี ร้อยละ 17.07 และเพื่อให้อ้วน ร้อยละ 12.20 แต่มี ส่วนน้อยร้อยละ 24.39 ที่ทราบถูกต้องว่าเนื้อสัตว์ทำให้ร่างกาย และสมองเจริญเติบโตได้มากที่สุด และ ส่วนใหญ่ทราบถูกต้องว่าเด็กที่ได้รับอาหารไม่เพียงพอจะทำให้เกิดโรคร้อยละ 63.41 (ตารางภาคผนวก ๔ ที่ 1)

มารดาทั้งหมดทราบถูกต้องว่าน้ำนมแม่เหมาะสำหรับใช้เลี้ยงเด็ก และมารดาเกือบทั้งหมด ร้อยละ 97.56 ที่ให้น้ำนมแม่แก่บุตร มารดาร้อยละ 82.93 ที่ทราบถูกต้องว่าเด็กควรได้รับน้ำนมแม่ใน ระยะเวลา 6 เดือนขึ้นไป เช่นเดียวกับมารดาทราบถูกต้องว่าควรชั่งน้ำหนักเด็กทุกๆ 3 เดือน มีร้อยละ 73.17 ทราบไม่ถูกต้องโดยตอบว่า ทุก 1 เดือน ร้อยละ 7.32 และไม่ทราบร้อยละ 19.51 แต่ปฏิบัติ ถูกต้องร้อยละ 60.97 ทราบถูกต้องว่าควรเริ่มให้อาหารเสริมเมื่ออายุ 3 เดือน ร้อยละ 78.05 แต่ปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 21.95 มารดาที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ เริ่มให้อาหารเสริมก่อนที่เด็กอายุได้ 3 เดือน มีมากถึงร้อยละ 70.73 มารดาทุกคนทราบว่าควรเตรียมอาหารเสริมควรเตรียมให้พอแต่ละมื้อ และมารดาเกือบทั้งหมดปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 97.56 มารดาส่วนใหญ่ทราบถูกต้องว่าการให้อาหาร เสริมละเอียด คือ การใช้ครกหรือช้อนบดร้อยละ 95.15 แต่ปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 80.49 มารดา ส่วนน้อยทราบถูกต้องว่าการทำความสะอาดภาชนะบรรจุอาหารคือ การต้ม หรือลวกร้อยละ 34.15 แต่ปฏิบัติต้องถูกต้องน้อยมากคือ ร้อยละ 7.32 ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ ล้างน้ำธรรมดาร้อยละ 48.78 ล้างน้ำสุก ร้อยละ 41.46 มารดาทราบถูกต้องว่าวิธีการให้อาหารเสริมควรเริ่มให้ทีละอย่าง ร้อยละ 80.49 แต่ปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 60.98 มารดาทราบถูกต้องว่าการให้อาหารเสริมครั้งแรกควรให้ 1-2 ช้อนชา ร้อยละ 65.85 และปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 60.98 ซึ่งปฏิบัติไม่ถูกต้อง คือ ให้จมนมร้อยละ 36.85 มารดาทราบถูกต้องว่าควรสังเกตอาการแพ้เมื่อให้อาหารเสริมครั้งแรกแต่ละชนิดร้อยละ 65.85 และ

ปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 63.41 มารดาทราบถูกต้องว่าควรให้อาหารเสริมครั้งแรกวันละ 1 ครั้งร้อยละ 63.42 แต่ปฏิบัติถูกต้องส่วนน้อยเพียงร้อยละ 24.39 ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ ให้ครั้งแรกวันละ 2 ครั้ง ร้อยละ 73.17 (ตารางที่ 3 ตารางภาคผนวกที่ 1 และ 2)

มารดาส่วนใหญ่ทราบถูกต้องว่าอาหารเสริมที่ให้ครั้งแรกคือข้าวหรือกล้วย ร้อยละ 78.05 แต่ปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 63.41 ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ ให้ทั้งข้าวและกล้วยพร้อมกันในครั้งแรก ร้อยละ 24.39 ให้ซีเรียลร้อยละ 4.88 ให้ข้าวกับซีเรียล ร้อยละ 4.88 มารดาส่วนน้อยมากที่ทราบว่าเด็กที่เริ่มให้อาหารเสริมครบทุกประเภทแพทเทม 1 เมื่อเมื่ออายุ 6 เดือนร้อยละ 2.44 และแพทเทม 2 เมื่อเมื่ออายุ 8 เดือน ร้อยละ 4.88 แพทเทม 3 เมื่อเมื่ออายุ 10 - 12 เดือน ร้อยละ 9.76 และมีการปฏิบัติถูกต้องน้อยมากเช่นกันคือ ร้อยละ 2.44 ร้อยละ 4.88 และร้อยละ 4.88 ตามลำดับ สำหรับอายุเด็กที่เริ่มให้น้ำส้มคั้นเมื่ออายุ 3-4 เดือน มารดาทราบถูกต้องร้อยละ 24.39 เช่นเดียวกับการปฏิบัติถูกต้อง ร้อยละ 24.39 มารดาทราบถูกต้องว่าควรเริ่มให้ข้าว เมื่อเด็กอายุ 3-4 เดือน ร้อยละ 80.49 แต่มีการปฏิบัติถูกต้องส่วนน้อยร้อยละ 31.71 ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือให้ในเด็กอายุต่ำกว่า 1 เดือน ร้อยละ 29.27 ให้ในเด็กอายุ 1-2 เดือน ร้อยละ 34.14 เช่นเดียวกัน มารดาทราบถูกต้องว่าควรให้กล้วย เมื่ออายุ 3-4 เดือน ร้อยละ 78.05 แต่ปฏิบัติถูกต้องส่วนน้อยร้อยละ 46.34 ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ ให้ในเด็กอายุต่ำกว่า 1 เดือน ร้อยละ 12.20 ให้ในเด็กอายุ 1 - 2 เดือน ร้อยละ 26.82 มีมารดาส่วนน้อยทราบถูกต้องว่าควรให้ไข่แดงเมื่ออายุ 4 เดือนร้อยละ 24.39 และปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 29.27 มารดาทราบถูกต้องว่าควรให้เนื้อสัตว์เมื่ออายุ 5-6 เดือน ร้อยละ 21.95 และปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 24.39 มารดาทราบถูกต้องว่าควรให้ตับเมื่ออายุ 7-8 เดือน ร้อยละ 24.39 และปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 26.83 ทราบถูกต้องว่าควรให้ผักเมื่ออายุ 5-6 เดือนร้อยละ 17.07 และปฏิบัติถูกต้องร้อยละ 12.19 มารดาทราบถูกต้องว่าควรให้ผลไม้ต่างๆ นอกเหนือจากน้ำส้มคั้นและกล้วย เมื่ออายุ 5-6 เดือนร้อยละ 17.07 และปฏิบัติ ถูกต้องร้อยละ 17.07 (ตารางที่ 3 ตารางภาคผนวกที่ 1 และ 2)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามระดับข้อความรู้และการปฏิบัติในการให้อาหารเสริม

ระดับความรู้และการปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100%)
ความรู้		
(N = 41)		
คะแนนเฉลี่ย (14.68)		
สูงกว่าค่าเฉลี่ย	28	68.29
ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	13	31.71
การปฏิบัติ		
(N = 40)		
ถูกต้องมาก	14	35.00
ถูกต้องน้อย	26	65.00

จากตารางที่ 4 มารดาทั้งหมด 41 คน มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาหารเสริม ได้คะแนนเฉลี่ย 14.68 (จากคะแนนเต็ม 28 คะแนน) มีมารดาที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.29 และมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.71 สำหรับการปฏิบัติทางการให้อาหารเสริม มีจำนวนมารดาทั้งหมด 40 คน ผู้ที่ปฏิบัติถูกต้องมากร้อยละ 35.00 ผู้ที่ปฏิบัติถูกต้องน้อยร้อยละ 65.00

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความรู้เรื่องอาหารเสริม มารดาส่วนใหญ่เคยเห็นเด็กที่ตัวเล็ก ผอม โตช้า พุงป่อง และคิดว่าเป็นตาลขโมย บางคนเคยเห็นจากโทรทัศน์ แต่ไม่ทราบที่เกิดจากสาเหตุใด บางคนบอกว่าจะเกิดจากเด็กมีพยาธิ ซึ่งหมายถึงเด็กป่วยเป็นโรค มีเพียงหนึ่งคนเท่านั้นที่

คิดว่าน่าจะเกิดจากการที่เด็กขาดอาหาร มารดาส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะป้องกันได้อย่างไร และมีเพียงส่วนน้อยที่ทราบความหมายของอาหารเสริมว่าเป็นอาหารที่นอกเหนือไปจากนม มารดาส่วนใหญ่เข้าใจไม่ถูกต้อง โดยคิดว่าเป็นอาหารทั่วๆ ไป บางคนตอบว่าอาหารเสริม คือ ซีรีแลค แหล่งที่ทราบจากโทรทัศน์ ญาติ และเพื่อนบ้าน บางคนคิดว่าควรให้ช้าวกับกล้วยภายใน 1-2 เดือนแรก เพราะทารกจะร้องกวน เนื่องจากหิวและควรให้อาหารแก่เด็กครั้งแรกจนอิ่มหรือจนกว่าเด็กจะไม่ยอมรับประทาน มารดาครึ่งหนึ่งคิดว่าควรให้ช้าลงเพราะกลัวว่าเด็กจะมีอาการแน่นท้องหรืออาเจียน และมารดาทั้งหมดไม่ทราบว่าอาหารเสริมแต่ละชนิดควรให้แก่เด็กในช่วงอายุเท่าใด การซึ่งน้ำหนักเด็กอายุ ๕-๕ ปี ครึ่งหนึ่งตอบว่าควรชั่งทุก 3 เดือน บางคนตอบว่าควรชั่งเมื่อพาเด็กไปฉีดยา หรือไปพบหมอที่สถานีอนามัย หรือที่โรงพยาบาล

การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริม เด็กทุกคนได้กินนมแม่ ส่วนใหญ่ให้อาหารเสริมเร็วไปไม่เหมาะสมกับอายุเด็ก ให้เร็วที่สุดประมาณ 15 วัน วิธีทำให้อาหารเสริมละเอียดนั้นมี 2 คนที่ยังใช้วิธีเคี้ยวหรืออ้าก่อน สำหรับการให้อาหารเสริมทุกประเภทแทนนม 1 มื้อ 2 มื้อ และ 3 มื้อ มารดาทุกคนปฏิบัติไม่ถูกต้อง คือให้เร็วเกินไปไม่เหมาะสมกับช่วงอายุ เด็กส่วนใหญ่จะได้รับการซึ่งน้ำหนักทุก 3 เดือนโดย อสม.

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 5 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามระดับความรู้

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ถูกต้องมาก	ถูกต้องน้อย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
สูงกว่าค่าเฉลี่ย	13 (48.15)	14 (51.85)	27
ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย	1 (7.69)	12 (92.31)	13
รวม	14	26	40

Fisher's exact test $P < .01$

จากตารางที่ 5 มารดาที่มีความรู้สูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยจะปฏิบัติเกี่ยวกับการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 48.15 ซึ่งมากกว่ามารดาที่มีความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติถูกต้องมากเพียงร้อยละ 7.69 จากการทดสอบด้วย ฟิชเชอร์ เอ็กแซกต์ เทส พบว่าความรู้ในเรื่องอาหารเสริมของมารดาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สรุปได้ว่ามารดาที่มีความรู้ในเรื่องอาหารเสริมสูงกว่าค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมได้ถูกต้องมากกว่ามารดาที่มีความรู้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา ช่วงอายุ จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ของครอบครัว กับการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริมแก่เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี

ตารางที่ 6 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก	ถูกต้องน้อย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7	12 (38.71)	19 (61.29)	31
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3	2 (22.22)	7 (77.78)	9
รวม	14	26	40

Fisher's exact test $P > .05$

จากตารางที่ 6 พบว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-7 มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 38.71 และมากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 22.22 จากการทดสอบโดยใช้ไค-เซอ์ แอกแซกท์ พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 7 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามช่วงอายุ

อายุ	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก จำนวน (ร้อยละ)	ถูกต้องน้อย จำนวน (ร้อยละ)	
18 - 30 ปี	12 (38.71)	19 (61.29)	31
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	2 (22.22)	7 (77.78)	9
รวม	14	26	40

Fisher's exact test $P > .05$

จากตารางที่ 7 มารดาที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 22.22 ซึ่งน้อยกว่ามารดาที่มีช่วงอายุ 18-30 ปี มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมาก ร้อยละ 38.71 แต่จากการทดสอบโดยใช้ ฟิชเชอร์ เอกแซกท์ พบว่าช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 8 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก จำนวน (ร้อยละ)	ถูกต้องน้อย จำนวน (ร้อยละ)	
1 - 3 คน	7 (43.75)	9 (56.25)	16
4 - 7 คน	7 (29.17)	17 (70.83)	24
รวม	14	26	40

$$\chi^2 = .370 \quad \text{d.f} = 1 \quad P > .05$$

จากตารางที่ 8 มารดาที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 - 3 คน มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 43.75 ซึ่งมากกว่ามารดาที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-7 คน มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 29.17 แต่จากการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 9 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก จำนวน (ร้อยละ)	ถูกต้องน้อย จำนวน (ร้อยละ)	
1 คน	11 (47.83)	12 (52.17)	23
2 คน	3 (17.65)	14 (82.35)	17
รวม	14	26	40

$$\chi^2 = 2.699 \quad \text{d.f} = 1 \quad P > .05$$

จากตารางที่ 9 มารดาที่มีบุตรจำนวน 1 คน มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 47.83 ซึ่งมากกว่ามารดาที่มีบุตร จำนวน 2 คน ที่มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 17.65 แต่จากการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) พบว่าจำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

ตารางที่ 10 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามระดับรายได้

รายได้	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก จำนวน (ร้อยละ)	ถูกต้องน้อย จำนวน (ร้อยละ)	
ต่ำกว่า 24,000 บาท	4 (16.00)	21 (84.00)	25
24,000 บาท ขึ้นไป	10 (66.67)	5 (33.33)	15
รวม	14	26	40

$$\chi^2 = 8.468 \quad d.f = 1 \quad P < .01$$

จากตารางที่ 10 มารดาที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 24,000 บาทต่อปี มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 16.00 ซึ่งน้อยกว่ามารดาที่มีรายได้ของครอบครัวตั้งแต่ 24,000 บาทต่อปีขึ้นไปมีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 66.67 และจากการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) พบว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 สรุปได้ว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 24,000 บาทขึ้นไปมารดาจะมีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมได้ถูกต้องมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 24,000 บาท

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนี้และการกระทำ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริม การได้รับข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย กับการปฏิบัติของมารดาในการให้อาหารเสริมแก่เด็ก อายุต่ำกว่า 1 ปี

ตารางที่ 11 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามการได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริม

การได้รับคำแนะนำ ในเรื่องอาหารเสริม	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก	ถูกต้องน้อย	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
เคย	12 (36.36)	21 (63.64)	33
ไม่เคย	2 (28.57)	5 (71.43)	7
รวม	14	26	40

Fisher's exact test $P > .05$

จากตารางที่ 11 มารดาที่เคยได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริมมีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากร้อยละ 36.36 ซึ่งมากกว่ามารดาที่ไม่เคยได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริมมีการปฏิบัติ ถูกต้องมากร้อยละ 28.57 แต่จากการทดสอบ โดยใช้ฟีชเชอร์ เอกแซกท์ พบว่า การได้รับคำแนะนำเรื่องอาหารเสริม ไม่มีความความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

All rights reserved

ตารางที่ 12 การปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา จำแนกตามการได้รับฟังข่าวสารสุขภาพ
อนามัย

การได้รับฟังข่าวสาร สุขภาพอนามัย	การปฏิบัติ		รวม จำนวน
	ถูกต้องมาก จำนวน (ร้อยละ)	ถูกต้องน้อย จำนวน (ร้อยละ)	
บ่อยครั้ง, บางครั้ง	7 (50.00)	7 (50.00)	14
ไม่เคย, นานๆ ครั้ง	7 (29.17)	19 (70.83)	26
รวม	14	26	40

$$\chi^2 = 1.236 \quad d.f = 1 \quad P > .05$$

จากตารางที่ 12 มารดาที่สนใจฟังข่าวสารสุขภาพอนามัยในอย่างน้อย 1 ครั้งใน 1 เดือน จะมีการปฏิบัติถูกต้องมากร้อยละ 50.00 ซึ่งมากกว่ามารดาที่ไม่เคยฟังข่าวสารสุขภาพอนามัย หรือฟัง นานๆ ครั้ง มีการปฏิบัติถูกต้องมาก ร้อยละ 29.17 แต่จากการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) พบว่าการสนใจ รับฟังข่าวสารสุขภาพอนามัย ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

ส่วนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดากับน้ำหนักต่ออายุเด็ก
เทียบเกณฑ์มาตรฐานของกองโภชนาการ

ตารางที่ 13 น้ำหนักต่ออายุเด็กเทียบเกณฑ์มาตรฐานของกองโภชนาการ จำแนกตามการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมของมารดา

การปฏิบัติในการ ให้อาหารเสริม	น้ำหนักเด็ก/อายุ		รวม จำนวน
	ปกติ	ต่ำกว่าเกณฑ์	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ถูกต้องมาก	12 (85.71)	2 (14.29)	14
ถูกต้องน้อย	14 (53.83)	12 (46.15)	26
รวม	26	14	40

Fisher's exact test $P < .05$

จากตารางที่ 13 มารดาที่มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมาก มีบุตรที่มีน้ำหนักปกติ ร้อยละ 85.71 ซึ่งมากกว่ามารดาที่มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องน้อยมีบุตรที่มีน้ำหนักปกติร้อยละ 53.83 และจากการทดสอบโดยใช้ฟิชเชอร์ เอกแซกต์ พบว่าการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมแก่บุตร มีความสัมพันธ์กับน้ำหนักบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สรุปได้ว่ามารดาที่มีการปฏิบัติในการให้อาหารเสริมถูกต้องมากจะมีบุตรที่มีน้ำหนักปกติมากกว่ามารดาที่เคยให้อาหารเสริมถูกต้องน้อยสำหรับเด็กอายุ 0 - 1 ปี ที่สัมภาษณ์ มีจำนวน 6 คน และพบว่าน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2 คน ซึ่งทั้ง 2

คณะกรรมการปฏิบัติการในการให้อาหารเสริมลูกตองน้อย เด็กอายุเกิน 1 - 5 ปี มีจำนวน 35 คน มี
น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 12 คน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved